

Eduskunnan työskentelytavat ja moraalit tarvitsevat kunnan remonttia

TUULA-MARIA AHONEN

Eduskunnan jättänyt vihreiden kansanedustaja Osmo Soininvaara kertoo kirjassaan *Jäähyväiset eduskunnalle* omaan turhautumiseensa johtaneet syyt, mutta hän esittää myös selkeitä ajatuksia siitä, kuinka eduskunta voisi toimia järkevämmiin.

Kun Soininvaara vuonna 2011, yhden vaalikauden poissaolon jälkeen, palasi eduskuntaan, hänen keskeinen tyrmistyksen aiheensa oli, kuinka voimakkaasti politiikkaa tehtiin julkisuuden ehdoilla: ”Yhä enemmän keskityttiin siihen, miltä asiat näyttävät ja mitä niistä juuri tänään sanotaan. Metsästettiin lyhyen aikavälin julkisuusvoittoa, vaikka vaaleihin oli vielä vuosia”, Soininvaara toteaa.

Ulkopuoliset havainnoijat vahvistivat Soininvaaran näkemystä: ”Pelottavan moni on sanonut, että demokratia ei toimi, tarvitsemme sen tilalle valistuneen itsevaltiuden. Erityisesti monet tieteen parissa työskentelevät ystävänä kavahtavat ajatusta siirtyä anti-intellektuaalisena pitämäänsä politiikkaan.”

Soininvaara kuitenkin näkee demokratian ainoana vaihtoehtona, ja demokratian ytimessä – eduskunnassa – on paljon lahjakkaita ihmisiä: ”Olennainen kysymys onkin, miten on mahdollista, että niin pätevä joukko toimii niin huonosti. Jotain peräti surkeaa on politiikan pelisäännöissä. Toimintatavat ovat auttamattomasti vanhentuneita.

Lisäksi politiikan palkitsemisjärjestelmä on kovin vinouttava, ja pelisäännöt suosivat vilppiä. Koko päätöksentekokoneisto on yhteen hiileen puhaltamisen sijasta viritetty ruokkimaan poliittista vastakkainasettelua.”

Median mielistelyle uhrattua tarmo on Soininvaaran mukaan pois todelliseen sisältöön uhrattua tarmosta. Näin myös vihreissä; medialle laadittiin ammattitaitoisesti ennalta arvattavia mitään sanomattomuuksia, joita Soininvaara ei jaksanut lukea: ”Suomeen on rantautumassa läpi koko puoluekentän keskieuropalainen argumentointitapa, jossa vain luetaan hyviä tavoitteita, mutta ei eritellä lainkaan keinoja niihin pääsemiseen, ja unohtetaan, että kun valitaan yksi hyvä tavoite, joudutaan hylkäämään toinen.”

Soininvaara toivoo korjauksia ensinnäkin kansanedustajien suoraselkäisyyteen: monet tekevät virheitä yrittäessään mielistellä kaikkia tai peitellessään tekojaan, joissa ei ole mitään peiteltävää. Myös itsekritiikkiä löytyy. Soininvaara myöntää, että ikävistä päätöksistä kertominen on vaikeaa, eikä hän ole itsekään tähän aina kyennyt.

Toinen suuri korjauskohde on vääristä asioista päättäminen. Soininvaaran mukaan eduskunta käyttää valtavasti aikaa käsitellessään pieniä lainsäädännön yksityiskohtia, jotka on jo käyty läpi hallituksen valmistelusa

Osmo Soininvaara
Jäähyväiset eduskunnalle
Teos, 2015

sa ja ministeriöissä: ”Optimaalisessa demokratiassa edustakunta päättäisi suurista asioista ja hallitus ja virkamiehet pienistä, mutta nyt on päinvastoin.”

Kolmanneksi remonttiin pitäisi Soininvaaran mielestä panna vanhentuneet työtavat: ”Päivittäisestä eduskuntatyöskentelystä tunneissa laskettuna suurin osa on jokseenkin turhaa tai täysin turhaa. Istuntokausi alkaa sillä, että 200 ihmistä eri puolilta maata hankkiutuu valitsemaan puhemiesiksi ne, jotka lehdissä on jo kerrottu valittavan. Äänestysrumba lippuäänestyksineen vie kolmisen tuntia - siis yhteensä 600 tuntia. Se vastaa yhden henkilön neljän kuukauden työpanosta”, Soininvaara konkretisoi.

”Täysistuntokäsittelyt ovat pääsääntöisesti seremoniallisia. Eduskunta hyväksyy sen, mitä hallitus on jo esittänyt. Tasa-arvoinen avioliitto laki oli ainoa asia, jossa täysistunto oikeasti päätti jotain, jonka tulosta ei tiedetty ennakolta”, Soininvaara jatkaa.

Eduskunnan itsetarkoituksellinen vastakkainasettelu on Soininvaaran näkemyksen mukaan niin ikään aikansa elänyt huono käytäntö: ”Jatkuva poliittinen

vastakkainasettelu tekee poliittisesta hallinnosta tehotonta yritysten päättöksentekoon verrattuna. Tehottomuutta voi perustella päätösten moninkertaisella varmistamisella. Mitään tuiki typerää ei pääse tapahtumaan, kun kaikki valvovat mustasukkaisesti toisiaan, mutta siihen seulaan jäävät myös uutta luovat ideat.”

Soininvaaran mukaan erityisesti eduskunnan – mutta yhtä lailla muiden demokraattisten elinten – toimintatavat olisi syytä saattaa tälle vuosituhannelle. Eduskunnan pelisääntöjä pitäisi hänen mukaansa muuttaa niin, että parhaalle argumentille annettaisiin nykyistä paremmat mahdollisuudet voittaa.

Kansalaisena toivon, että Soininvaaran kokemukseen perustuvat näkemykset tulisivat laajemman ja uudistavan keskustelun kohteeksi. Näissä oloissa meillä ei ole varaa korkean tason ajan, energian ja rahan tuhlaukseen.

Rikoskomisarion dilemma

MATTI VIRTANEN

Yhdessä Kari Hotakaisen uutuu- den avainkohdassa pelkistetään, että meillä kaikilla on tai on ollut impulsiivisen väkivaltaisia, jopa murhanhimoisia ajatuksia. 98 prosentissa ne jäävät pelkiksi ajatuksiksi, yksi prosentti johtaa yritykseen ja se viimeinen prosentti toteutukseen.

Romaanin pintakuvio on processikuvaus: kuinka ahdistava elämäntilanne tuottaa tavallisille ihmisille ensin epätavallisia ajatuksia, jotka tässä tapauksessa johtavat veriteon suunnitteluun ja lopulta sen yritykseen – mutta tavalla ja seurauksilla, jotka eivät olleet suunnitelman mukaisia.

Kirjassa on kolme päähenkilöä, jotka harrastuksenaan laulavat kuorossa. Yksi heistä on Suntio, jolla on synkkä vainajien vaatetukseen liittyvä salaisuus, jonka painetta hän ei tahdo kestää. Ensin hän paljastaa salaisuutensa Rikosylikomisariolle, koko tarinan kertojalle, ja sitten toiselle luotettavaksi katsomalleen henkilölle eli Parturikampaajalle, joka puolestaan on nääntymässä 16 vuotta kestäneen omaishoitajuutensa alle.

Kaiken taustoituksen jälkeen tarinan huipennus tuntuu olevan siinä, miten veriteko lopulta tapahtuu ja mitä siitä seuraa. Ja tarinan opetus: kenestä tahansa on mihin tahansa, kunhan pinnaa venytetään riittävästi.

Kun olin lukenut kirjan pikaisesti yhden kerran, Helsingin Sanomien kriitikon Juhani Karilan nopea arvio (20.8.2015) tuntui osuvalta. Ensin Karila pelkisti kauniisti Hotakaisen ”metodin”: ”Kirjailija käärii kaikki tyyppinsä, niin viattomat kuin ikäviä suunnittelevat, tavaramerkimäiseen kuulaaseen lauseeseensa. Se huokuu sellaista ymmärrystä pienen ihmisten koetelemuksia kohtaan, etten ainkaan minä osaa suuttua tarinan pahimmillekaan roistoille.” Karilan yleisarvio on kuitenkin tämä: ”Kaikista onnistuneista elementeistä huolimatta *Henkireikä* ei kasva kokoaan suuremmaksi. (...) teoksesta tuntuu puuttuvan jokin olennainen kytkin, joka laukaisisi sen seuraavalle, puhuttelevammalle tasolle.”

Samana päivänä kuin Karilan arvio ilmestyi Helsingin Sano-

Kari Hotakainen
Henkireikä
Siltala, 2015

mat teki nettihaastattelun Hotakaisesta. Mieleeni jäi soimaan tämä Hotakaisen lausuma: ”Henkireikä on kirjoitettu kiihkeässä mielentilassa.”

Mikä tämän selittää? Kirjan toinen lukeminen paljasti, että pintatarinassa on itse asiassa kaksi tasoa, joista toista arviot eivät pahemmin ole noteeranneet. Henkireiän ilmiselvä päähenkilö on Rikosylikomisario, jonka monologia koko kirja on. Komisarioro kertoo tarinansa jollekin tuntemattomalle, jonka ehdottomaan vaihtoloon hän täysin luottaa (kirjan lopussa paljastuu, että vaihtio on tosiaan taattu). Ensin hän taustoittaa henkilöt, etenee sitten rikoksen suunnitteluun ja kirjan kolmannessa osassa sen eriskummalliseen toteutukseen.

Miksi komisario haluaa kertoa jollekin kaiken? Koska hän potee ilmiselvää syyllisyyttä. Hän saa etukäteen tiedon tulevasta, häntä pyydetään paikalle estämään se.